

АРХИВ

М. Ф. АХУНДОВ адына
Азербайжан Республика Умуни китабханасы
Мә'лумат-библиография шө'бәси
Азербайджанская Республиканская Публичная библиотека
им. М. Ф. АХУНДОВА
Справочно-библиографический отдел

1956

016:894 362.09

174 АРХИВ

892

АБДУЛЛА ШАИГ ТАЛЫБЗАДӘ
(Анадан олмасынын 75 иллийи мүнәсибәтилә)

АБДУЛЛА ШАИГ ТАЛЫБЗАДЕ
(К 75 летию со дня рождения)

ЯДДАШ—ПАМЯТКА

АБДУЛЛА ШАИГ

(1881)

М. Ф. Ахундов адын
Зәрбайжан Республикасы
Җәмһүрия КИТАБХАНАСЫ

57791

65871

АБДУЛЛА ШАИГ

(1881-чи илдэ анадан олмушдур)

Илк шеирлэрини 1905-чи ил ингилабындан сонра чап этдирэн А. Шаиг Азербайчанда совет накимийэти гурулдугдан сонра Ч. Мэммэдгулузадэ, Ә. Нагвердиев, Сүлейман Сани Ахундов, Ч. Чаббарлы, Әли Нэзми вэ башга демократ язычыларла янашы совет эдэбийятынын инкишафында чох мүнүм рол ойнайыр.

Абдулла Шаиг Талыбзадэ 1881-чи ил феврал айынын 12-дэ Тифлис шәһәриндэ анадан олмушдур. Абдулла Шаигин атасы маарифпәрвэр олдуғуна көрә ону руһани мәктәбинә дейил, рус мәктәбинә гоймушдур. Лакин А. Шаиг, аиләдә баш верән ихтилаф үзүндән рус мәктәбиндә тәһсилени ахырадәк давам этдирә билмир. 1893-чү илдэ анасы илә бирликдә Ирана (Хорасана) кетмәйә мәчбур олур. Орадакы көһнә үсуллу мәктәб шеирә вэ эдэбийята мараг көстөрән Абдулла Шаиги тә’мин этмир.

Хорасанда 7 ил фарс дилиндә тәһсил алыр. Лакин бунунла бирликдә А. Шаиг, рус эдэбийятыны да мүнтәзәм муталиә эдир.

А. Шаиг XX әсрин эввәлләриндә Азербайчана гайыдыр. Бакыя кәләрәк 1903-чү илдән Сабунчуда 7 №-ли шәһәр мәктәбиндә, даһа сонра реални мәктәбдә мүәллимлик эдир.

1905-чи ил рус ингилабындан сонра Абдулла Шаиг мүәллимликлә янашы эдәби ярадычылығыны давам этдирир. Ана дилиндә бир сыра дәрслик дә языр. Азербайчанда Совет накимийэти гурулдугдан сонра онун адына

мәктәб тә'сис олунмушду. О, тәхминән 30 ил мүәллимлик эдир. Гочаман язычы сонралар В. И. Ленин адына Азәрбайчан Дөвләт Университетиндә дәрс дейир, 1935-чи илдә хәстәләндийи үчүн педагожи фәәлийәтини даянды-рараг дөвләт тәгаүдүнә кечир.

1905-чи ил рус ингилабындан сонра бир язычы кими танынмаға башлаян А. Шаиг «Мәктуб етишмәди» (1908), «Көч» (1910), «Интиһармы, яшамагмы?» (1910), «Дурсун» (1911), «Көбәләк» (1912), «Пирин кәрәмәти» (1912) кими реализмин көзәл нүмунәләри олан әсәрләрини языр.

А. Шаигин совет дөврүндә яздығы «Анабачы», «Вәзифә», «Гараклилис хатирәси», «Өзү билсин, мәнә нә!» кими һекайәләри олдуғча марағлыдыр. Коммунист партиясынын рәһбәрлийи алтында Бақы пролетариатынын ерли буржуазия вә чар мүтләгийәтинә гаршы апардығы тарихи мүбаризә мөвзууна һәср олунмуш «Араз» романы әдибин сәнәткарлыг мәһарәтинин көзәл вә парлаг нүмунәләриндәндир.

А. Шаигин бөйүк хидмәтләриндән бири дә ушаг әдәбийяты саһәсиндә ардычыл фәәлийәт көстәрәрәк, мүхтәлиф жанрларда, нәзәри чәлб әдән ушаг әсәрләри яратмасыдыр.

Ингилабдан әввәл «Көзәл баһар», «Интигамчы хоруз», «Бир саатлыг хәлифә», «Идеал вә инсанлыг» кими ушаглара мәхсус кичик драмалар язан әдиб, бу саһәдәки фәәлийәтини Совет һакимийәти күнләриндә инкишаф этдирмиш, «Вәтән», «Хасай», «Элоғлу» кими ушаг драмалары илә бир сырада «Илдырым», «Нүшабә», «Алданмыш улдузлар» кими бөйүк һәчмли сәһнә әсәрләри дә язмышдыр.

Гочаман әдибимизин сон заманлар языб тамамладығы «Көһнә дүня» һаггындақы хатирәләри башга әсәрләри кими охучуларымыз тәрәфиндән марагла охунмагдадыр.

Абдулла Шаигин әдәбийят, инчәсәнәт вә педагожи саһәсиндәки фәәлийәти партия вә һөкүмәтимиз тәрәфиндән йүксәк гиймәтләндирилмишдир. Азәрбайчан ССР Али Советинин рјясәт һейәти она Әмәкдар инчәсәнәт хадими кими шәрәфли ад вермиш, һөкүмәтимиз ону Ленин ордени илә тәлтиф этмишдир.

1956-чы илин февралында республикамызын ичтимайийәти гочаман әдибин анадан олмасынын 75 илийини гейд әдилмишдир. Бу юбилейлә әлағәдар олараг язычынын әсәрләринә тәләбат даһа да чоһалыр. Язычынын әсәрләринин охучулар арасында даһа кениш тәблиг әдилмәсинә көмәк мөгсәдилә бу яддаш тәртиб әдилир.

Ә С Ә Р Л Ә Р И

Сечилмиш әсәрләри. Редактору: И. Солтан. Бақы, Азәрнәшр, 1955. 444 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Шеирләр. Поэмалар—Әдһәм, Гочполад. Драмалар—Фитнә, Нүшабә. һекайәләр—Мәктуб етишмәди, Көч, Интиһармы, яшамагмы?, Көбәләк, Пирин кәрәмәти, Анабачы, Вәзифә, Гараклилис хатирәси, Өзү билсин, мәнә нә!, Солмаз вә Сөнмәз. Повест—Дурсун.

Сечилмиш әсәрләри. III чилд. Редактору: М. Ариф. Бақы, Азәрнәшр, 1948. 394 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Шеирләр, һекайәләр, романлар, Дурсун, Әсримизин гәһрәманлары, П'ес—Шаһ Аббас.

Араз. Роман. Биринчи һиссә. Редактору: Н. Гасымзадә. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1954. 172 сәһ.

Гочполад. (Поэма). Редактору: М. Ариф. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1946. 76 сәһ.

Көһнә дүня. (Хатирәләр). «Азәрбайчан» журналы, 1954, № 11, сәһ. 64—98; 1956, № 2, сәһ. 35—66.

Көч. (Һекайәләр). Редактору: И. Новрузов. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1950. 32 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Көч. Оба. Алачыгымыз. Мәшгәлеләрим. Сәһәрләрим, ахшамларым. Кәрим баба. Айрым гызы. Ики пәһливан. Пәләнк ову. Кәрим бабанын атасы. Гызыл ит. Сүмсү. Чан горхусу. Бичин. Йолдашым Рза, Яғыш. Икид ушаг.

Көзәл баһар. (Мәнзум п'ес). Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1940. 32 сәһ.

Мешә көзәтчиси. (һекайә). «Пионер» журналы, 1954, № 8, сәһ. 4—6.

Мәктүб етишмәди. Ибтидан мәктәб шакирдләри үчүн. Редактору: Х. Һасилова. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1949, 12 сәһ.

Нағыллар. Аз яшлы ушаглар үчүн. Редактору: М. Рзагулузадә. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 54 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Тыг-тыг ханым, Яхшы арха. Түлкү һәччә кедир.

Нүшабә. (Мәзмуну Низаминин «Шәрәфнамә» дастанындан алынмышдыр). Редактору: М. Раһим. Бөйүк яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1947. 12 сәһ.

Овчу Мәстан. Редактору: А. Әфәндиев. Мәктәб яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 20 сәһ.

Тимсаһ ову. (һекайә). «Пионер» журналы, 1950, № 9, сәһ. 15—19.

Тыг-тыг ханым. Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1942, 10 сәһ.

Фитнә. (3 пәрдәли мәнзум п'ес). П'ес Низаминин «Едди көзәл» поэмасында «Бәһрам вә Фитнә» һиссәсинин әсасы үзәриндә язылмышдыр. «Ингилаб вә мәдәнийәт» журналы, 1947, № 9, сәһ. 105—119.

Шеирләр вә нағыллар. Редактору: М. Сейидзадә. Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1948. 32 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Ана юрдум. Вәтән. Май нәғмәси. Топ оюну. Тәмизлик. Дәмирчи нәғмәси. Пайыз. Гузу. Хоруз. Кечи. Ушаг вә довшан. Кәпәнәк. Бүлбүл.

Бәнөвшә. Гәрәнфил. Гызыл күл. Замбаг. Тыг-тыг ханым. Яхшы арха. Түлкү һәччә кедир.

Шеирләр вә һекайәләр. Редактору: Ә. Вәлиев. Орта яшлы ушаглар үчүн. Ушагкәнчнәшр, 1930. 80 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Ана юрдум. Вәтән нәғмәси. Колхоз язы. Пионерләрә. Дөйүш нәғмәси. Зәрбәчи. Көч. Бир Май. Дәмирчи нәғмәси. Тәмизлик. Күр чайы. Баһар. Гызыл күл. Гәрәнфил. Бәнөвшә. Бүлбүл. Кечи. Гузу. Аслан, гурд вә түлкү. Кәпәнәк. Ары. Яғыш. Ушаг вә довшан. Түлкү вә гурд. Сәһирли үзүк. Оюнчу бағалар. Тимсаһ ову.

Шаиг, А., Рүстәм, С., Дилбази, М. Яз кәлир. (Мәктәбли маһнылары). I бурахылыш. Редактору: М. Сейидзадә. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 18 сәһ. Китабчада маһныларынын нотасы да верилмишдир.

* * *

Шаиг, А. Мән дә сүлһә сәс верирәм. (Үмумдүня Сүлһ Шурасынын мурачиәтинә имзалар топланмасы мүнәсибәтилә). «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 9 апрел.

Шаиг, А. Нәчиб инсан, көзәл язычы. (Н. Б. Вәзировун анадан олмасынын 100 иллийи мүнәсибәтилә), «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 26 феврал.

Шаиг, А. Һәгиги сәнәткар өлмәздир. (Мирзә Аға Әлиевин вәфаты мүнәсибәтилә). «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1954, 30 октябр.

Шаиг, А. Хатирәмдәки бир күн... («Коммунист» гәзетинин 10000-чи нөмрәсинин чыхмасы мүнәсибәтилә). «Коммунист» гәзети, 1955, 20 ноябр.

АБДУЛЛА ШАИГИН ҺӘЯТ ВӘ ЯРАДЫЧЫЛЫҒЫ

Ң А Г Г Ы Н Д А

Бағыров, М. А. Абдулла Шаигин сечилмиш әсәрләри. «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 11 сентябр.

Заманов, А. Абдулла Шаиг. (Охунмуш муһазирәнин стенограммы). Баку, Азерб. ССР Сияси вә элми биликләри ян чәмийәтин нәшри, 1956. 22 сәһ.

Хәндан, Ч. Абдулла Шаиг. Гачыев, Ч. Х, «XX әср Азербайчан әдәбийяты» китабы. (Али мәктәбләр үчүн дәрслик). Баку, Азербайчан Университети нәшрийяты, 1955, сәһ. 363—384.

Хәндан, Ч. Гочаман әдиб. (А. Шаигин анадан олмасынын 75 иллийи мунасибәтилә). «Азербайчан» журналы, 1956, № 2, сәһ. 128—136.

Хәлилов, Г. «Араз» роман. «Әдәбийят вә инчәсә-нәт» гәзети, 1954. 4 сентябр.

АБДУЛЛА ШАИГ

р. 1881

Абдулла Шаиг — старейший писатель и педагог, родился в 1881 г. в гор. Тифлисе в семье учителя.

Впервые выступил в литературе в 1905 году с романтическими стихотворениями и небольшими произведениями для детей, составлял учебники и книги для детского чтения.

В своем многообразном по жанрам творчестве, писатель-гуманист призывает к просвещению и культуре.

Активное участие уже зрелого писателя в литературном творчестве продолжалось и после победы социалистической революции в Азербайджане, когда он перешел к большим литературным формам.

Им написаны: роман «Араз» (о жизни нефтяников г. Баку. Роман незакончен, вышла из печати первая часть на азербайджанском языке); повесть «Кочевка»; пьесы—«Хасай», «Родина», «Эль-оглы», «Нушабә» и др.

Его драма на тему о жизни Низами «Нушабә» с большим успехом шла на сцене Азербайджанского драматического театра.

Среди первых прозаических произведений Абдулла Шаига самым значительным и содержательным, является его реалистический рассказ «Письмо недошло» написанный в 1908 году. Рассказ посвящен теме — тяжелой жизни рабочего Курбана, приехавшего на заработки в г. Баку из Южного Азербайджана, об эксплуатации

капиталистами нефтяных рабочих на бакинских промыслах.

Абдулла Шаиг сыграл большую роль в развитии детской художественной литературы Азербайджана.

В детских рассказах чувствуется его знание детской психологии и детской души. Его детские пьесы успешно идут на сцене Азербайджанского Театра юных зрителей.

Абдулла Шаиг является прекрасным переводчиком. Им переведена на азербайджанский язык бессмертная поэма Низами «Искендер-намэ».

В 1956 году в феврале месяце общественность Азербайджана отметила семидесятипяtilетие со дня рождения старейшего писателя и педагога Абдулла Шаига.

ИЗДАНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АБДУЛЛА ШАИГА

Письмо недошло. (Рассказ)—Кочевка. (Повесть).— В кн.: Азербайджанские рассказы. Пер. А. Шариф. М., «Сов. писатель», 1948, стр. 114—142.

Труд и красота. Сказка. (В стихах. Для младш. и средн. возраста). Пер. с азерб. Ю. Фидлер. Баку, Детюниздат, 1946. 19 стр. с илл.

Стихи и сказки. (Пер. с азерб. Ю. Фидлер. Илл. П. Крылов), Баку, Детюниздат, 1950. 48 стр. с илл.

Содержание: Песня кузнеца.—Осень.—Игра в мяч.—Петух.—Барашек.—Козел.—Вот мы какие.—Соловей.—Кто хитрей.—Лиса направляется в Мекку.—Тук-тук-ханум.

* * *

Заманов, А. Старейший писатель и учитель (К 75-летию со дня рождения Абдуллы Шаига Тальбазаде).—«Литературный Азербайджан», 1956, № 2, стр. 76—80.

М. Ф. АХУНДОВА
Азербайджанская Респуб.
УМТДН КИТАБХАНАС

58775
16775

Тәртіб эдәлләри: Ш. М. Эфәндиева вә М. Н. Мейман.
Редакторлары: Ә. Хәләфов вә Н. В. Перегонец.
Составители: Ш. М. Эфәндиева и М. Н. Мейльман.
Редактора: А. Хәләфов и Н. В. Перегонец.

Чапа имзаланмыш 14/III-1956-чи ил. Чап вәрәги 0,75.

ФГ 08524

Сифариш № 295

Тиражи 500

3-№-ли мэтбәә, Бакы

1956

174